

NOTA VOOR HET BESTUUR

Betreft: Stand van zaken GGO's

In deze notitie vindt u een overzicht van de recentste ontwikkelingen in de discussie over genetisch gemodificeerde organismen (GGO's). Deze discussie concentreert zich meer en meer op de sociaal-economische aspecten die samenhangen met de introductie van GGO's in Nederland en in de Europese Unie.

Achtergrond

Nadat de EU-lidstaten vijf jaar geleden het zeer uitgebreide juridische raamwerk voor de markttoelating, etikettering en traceerbaarheid van Genetisch Gemodificeerde Organismen (GGO's) hadden vastgesteld, is er sindsdien geen enkele GGO door deze EU-lidstaten toegelaten. Indien de EU-lidstaten bij de stemming over de toelating van een dergelijk GGO niet de benodigde gekwalificeerde meerderheid (voor of tegen) kunnen bereiken, beschikt de Europese Commissie na een lange ambtelijke en vervolgens politieke procedure uiteindelijk over de toelating van dit door de EFSA (veilig) beoordeelde GGO. De voortdurende weerstand van een aanzienlijk aantal lidstaten tegen de markttoelating van GGO's lijkt meer ingegeven te zijn door sociaal-economische bezwaren dan daadwerkelijke twijfels over de veiligheid van deze GGO's. De Europese Commissie heeft in een eerder stadium al besloten een informele groep op te richten, met daarin één vertegenwoordiger per lidstaat, die op meer politiek niveau de stand van zaken, problemen en mogelijke oplossingen rond dit onderwerp bespreekt. In deze groep wordt onder voorzitterschap van de Commissie gesproken over de politieke, maatschappelijke en economische consequenties van het beleid voor GGO's. Ook het vertrouwen in deze GGO's bij het publiek, waarvoor meer nodig kan zijn dan alleen een zorgvuldige wetenschappelijke onderbouwing van de veiligheid, speelt een belangrijke rol in deze discussie.

EU-traject

In december 2008 zijn de EU-ministers van Milieu overeengekomen dat de lidstaten vóór januari 2010 relevante informatie over de sociaal-economische gevolgen van het in de handel brengen van GGO's verzamelen en uitwisselen. Het betreft hier ook de sociaal-economische voordelen en risico's en de agronomische duurzaamheid van deze GGO's. De Europese Commissie dient vervolgens het Europees Parlement en de EU-lidstaten vóór juni 2010 verslag uit te brengen op basis van de door de lidstaten verstrekte informatie.

Inzet Nederlandse overheid

Nederland zal een substantiële bijdrage leveren aan de Europese discussie over de aan GGO's gelieerde sociaal-economische aspecten. Deze bijdrage zal in ieder geval bestaan uit een tweetal door het ministerie van LNV te organiseren (nationale en internationale) seminars over dit onderwerp. Bovendien zal dit ministerie de Tweede Kamer deze zomer rapporteren over GGO's in relatie tot patenten, octrooien en kwekersrecht. Het ministerie van VROM zal op zijn beurt onder meer studies (laten) uitvoeren naar WTO-conforme duurzaamheidscriteria voor GGO's en een zogenaamde "argumentenkaart" laten ontwikkelen waarin de voor- en nadelen van het gebruik van GGO's in de voeding in kaart worden gebracht. De Nederlandse overheid vindt de sociaal-economische en andere maatschappelijke aspecten van GGO's belangrijk. Hierbij kan het Kabinet zich voorstellen dat het al of niet toelaten van bepaalde GGO's op de EU-markt sociaal-economische effecten kan hebben.

Welke aspecten?

Volgens het Kabinet zou er aandacht moeten zijn voor de veronderstelde milieuvoordelen van het gebruik van GGO's, bijvoorbeeld een mogelijke vermindering van het gebruik van bestrijdingsmiddelen. Ook kunnen er bijvoorbeeld sociaal-economische effecten zijn voor biologische teelt en voor producenten in (ontwikkelings)landen die GGO-producten willen produceren, kortom keuzevrijheid voor consument en producent. Het Kabinet constateert verder dat de mogelijkheid voor lidstaten al bestaat om op nationaal niveau co-existentiemaatregelen te treffen om mogelijk nadelige economische effecten van de teelt van GGO-gewassen tegen te gaan, mits deze maatregelen voldoen aan de richtsnoeren van de EU met betrekking tot co-existentie. Het Kabinet vindt ook dat sociaal-economische gevolgen van de uitvoering van het Europese GGO-beleid voor de handel in en import van grondstoffen in deze discussie moeten worden meegenomen. Het huidige beleid leidt tot handelsproblemen. Bij handelspartners van de EU kunnen veilig bevonden GGO's worden geteeld die in de EU (nog) niet zijn toegelaten. Die GGO's kunnen onbedoeld in zeer kleine hoeveelheden terechtkomen in handelspartijen die de EU importeert. Dit is echter niet toegestaan. Voor deze niet in de EU toegelaten GGO's geldt momenteel een nultolerantie. Dit kan de concurrentiepositie van de Europese diervoeder- en levensmiddelenindustrie schaden. De Europese Commissie heeft een "technische oplossing" aangekondigd voor het knelpunt van de nultolerantie. Nederland dringt er bij de Europese Commissie op aan om snel met een voorstel hiervoor te komen. Nederland vindt het onwenselijk om de sociaal-maatschappelijke voor- en nadelen van een specifiek GGO bij elke individuele toelating af te wegen. Dit zou tot een verdere vertraging van de toelatingsprocedure leiden. Bovendien lijkt het onmogelijk om binnen de grenzen van de WTO daadwerkelijk rekening te houden met de uitkomst van zo'n afweging. Nederland ziet daarom meer in het (eventueel per dossier) verzamelen van informatie over sociaal-economische aspecten van GGO's. Hierbij zouden zowel aanvragers als lidstaten zelf informatie kunnen aandragen. Na verloop van tijd zouden de verzamelde positieve en negatieve sociaal-economische aspecten in beschouwing kunnen worden genomen. Indien aspecten op sociaal-economisch terrein worden gevonden, kan geëvalueerd worden welke gevolgen deze zouden moeten hebben voor het EU-beleid inzake GGO's. Daarbij blijft de randvoorwaarde van conformiteit met de WTO en communautair recht van groot belang. Bij de Nederlandse inzet zal het Kabinet tenslotte rekening dienen te houden met de op 29 oktober 2008 in de Tweede Kamer aangenomen motie die de regering verzoekt „bindende en transparante eisen te formuleren waaraan de gentechnologie moet voldoen om een plek in de verduurzaming van de landbouw te krijgen”.

MVO-positie

Hoewel de precieze reikwijdte en de weging van deze sociaal-economische aspecten bij de toekomstige EU-toelating van (individuele) GGO's op dit moment nog niet duidelijk zijn, is het van zeer groot belang dat de oliën- en vettensector deze discussie zeer nauwgezet volgt en waar mogelijk tijdig zijn invloed aanwendt. Op dit moment bevinden zich reeds vijf GG-sojalijnen in de EFSA-pijplijn en de verwachting bestaat dat hieraan binnen een jaar ten minste vier GG-sojalijnen worden toegevoegd. Een aanhoudend trage EU-besluitvorming over de toelating van GGO's en het uitblijven van een technische oplossing voor de nultolerantie-problematiek zullen leiden tot nieuwe handelsbelemmeringen voor bulkgrondstoffen, diervoeders en levensmiddelen. Het is dan ook van zeer groot belang dat de oliën- en vettensector, los van andere initiatieven, tijdens en/of voorafgaand aan het op 9 juni a.s. door het Ministerie van LNV georganiseerde nationaal seminar over de sociaal-economische aspecten van GGO's een krachtig signaal over deze problematiek afgeeft. Op 19 mei 2009 wordt hierover (ad hoc) overleg gevoerd met vertegenwoordiger van MVO-bedrijven met een nadrukkelijk belang in de handel en productie van GGO's, in het bijzonder GG-soja.

-0-0-0-0-0-

Rijswijk, 15 mei 2009